

UNIVERSITATEA „NICOLAE TITULESCU”
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

***„ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE ÎN MATERIA TRANSMITERII ȘI
TRANSFORMĂRII OBLIGAȚIILOR”***

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr.

Gabriel BOROI

DOCTORAND:

Cătălin Bogdan NAZAT

BUCUREȘTI

2015

CUPRINSUL LUCRĂRII

TITLUL I - ASPECTE INTRODUCTIVE REFERITOARE LA OBLIGAȚIILE CIVILE.

1. – Definiția obligației. Reglementare.
2. – Distincția dintre obligația civilă și alte raporturi juridice de obligații.
3. – Structura raportului juridic de obligații.
  - § 1. Subiectele raportului juridic de obligații.
  - § 2. Conținutul raportului juridic de obligații.
  - § 3. Obiectul raportului juridic de obligații.
4. – Sancțiunea obligațiilor.
  - § 1. Mijloacele juridice conferite creditorului.
  - § 2. Mijloacele juridice puse la dispoziția debitorului.
5. – Izvoarele obligațiilor.
6. – Clasificarea obligațiilor.

TITLUL II - DESPRE DINAMICA OBLIGAȚIILOR.

1. Dinamica obligațiilor. Noțiune și evoluție.
2. Transmisiunea universală sau cu titlu universal și transmisiunea cu titlu particular.
  - § 1. Transmisiunea universală și cu titlu universal.
  - § 2. Transmisiunea cu titlu particular.
3. Noțiunea și mijloacele juridice de transmisiune a obligației prin acte juridice între vii.
4. Noțiunea și mijloacele juridice de transformare a obligației prin acte juridice între vii.
5. Prevederi internaționale aplicabile în materia transmisiunii obligațiilor.
  - § 1. Principiile UNIDROIT.
  - § 2. Regulamentul „Roma I”.

TITLUL III - MODURILE DE TRANSMITERE A OBLIGAȚIILOR.

Capitolul I. Cesiunea de creanță.

I.1. Noțiune și funcții. Sediul materiei. Felurile cesiunii de creanță.

§ 1. Noțiune.

§ 2. Sediul materiei.

§ 3. Caracterele juridice ale contractului de cesiune de creanță.

§ 4. Felurile cesiunii de creanță.

a) Cesiunea de creanță cu titlu oneros sau cu titlu gratuit.

b) Cesiunea de creanță parțială.

I.2. Domeniul de aplicare al cesiunii de creanță.

I.3. Condițiile cesiunii de creanță.

§ 1. Condițiile de fond.

a) Precizări prealabile.

b) Obiectul cesiunii de creanță. Creanțele incesibile.

§ 2. Condițiile de formă.

§ 3. Condițiile de publicitate ale cesiunii de creanță.

a) Comunicarea.

b) Acceptarea cesiunii.

c) Înscrierea în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare pentru opozabilitate a cesiunii unei universalități de creanțe.

d) Comunicarea cesiunii odată cu cererea de chemare în judecată.

e) Opozabilitatea cesiunii de creanță față de fideiutor.

f) Înscrierea cesiunii de creanță în Cartea Funciară.

I.4. Efectele cesiunii de creanță.

§ 1. Efectele cesiunii de creanță între părți.

a) Strămutarea dreptului de creanță

b) Obligația de garanție.

§ 2. Efectele cesiunii de creanță față de terți.

a) Efectele cesiunii de creanță față de debitorul cedat.

b) Efectele cesiunii de creanță față de ceilalți terți.

II. Cesiunea unei creanțe constatate printr-un titlu nominativ, la ordin sau la purtător.

II.1. Noțiune și reglementare.

II.2. Modalități de transmitere a titlurilor de valoare.

II.3. Mijloacele de apărare ale debitorului.

II.4. Plata creanței dintr-un titlu la purtător.

III. Scurtă prezentare a „cesiunii de drepturi” în reglementarea Principiilor UNIDROIT.

Capitolul II – Subrogația personală.

II.1. Precizări introductive.

II.2. Reglementare. Noțiune.

II.3. Rolul subrogației personale.

II.4. Asemănări și deosebiri între subrogația personală și cesiunea de creanță.

II.5. Felurile subrogației personale.

§ 1. Subrogația convențională.

a) Subrogația convențională consimțită de creditor (*ex parte creditoris*).

b) Subrogația convențională consimțită de debitor (*ex parte debitoris*).

§ 2. Subrogația legală.

II.6. Efectele subrogației personale.

II.7. Efectele subrogației parțiale.

Capitolul III - Reguli aplicabile cesiunii de creanță și subrogației conform Regulamentului (CE) NR. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale („Roma I”).

Capitolul IV – Preluarea datoriei.

IV.1. Precizări introductive.

IV.2. Reglementare și noțiune.

IV.3. Condițiile preluării datoriei.

IV.4. Modalitățile prin care se realizează preluarea de datorie.

§ 1. Preluarea datoriei prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar.

a) Comunicarea preluării de datorie.

b) Răspunsul creditorului cu privire la preluarea datoriei.

§ 2. Preluarea datoriei prin contract încheiat între creditor și noul debitor.

IV.5. Efectele preluării de datorie.

§ 1. Efectele preluării de datorie prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar.

a) Efectele preluării de datorie prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar anterior acordului creditorului sau în cazul refuzului acestuia.

b) Efectele preluării de datorie prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar ulterior acordului creditorului.

§ 2. Efectele preluării de datorie prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar.

IV.6. Ineficacitatea preluării de datoriei.

IV.7. Realizarea indirectă a cesiunii de datorie.

IV.8. Preluarea de datorie ca efect al transmiterii unui bun sau cesiunii unui contract.

IV.9. Preluarea de datorie conform Principiilor UNIDROIT.

Capitolul V – Cesiunea contractului.

V.1. Precizări prealabile.

V.2. Reglementare. Definiție.

§ 1. Reglementare.

§ 2. Definiție.

V.3. Elementele cesiunii de contract. Părțile. Obiectul.

§ 1. Părțile cesiunii de contract.

§ 2. Obiectul cesiunii de contract.

V.4. Modalitățile de realizare a cesiunii de contract.

V.5. Condițiile de validitate ale cesiunii de contract..

§ 1. Condițiile de fond.

§ 2. Condițiile de formă.

V.6. Condițiile de efectivitate ale cesiunii de contract.

§ 1. Consimțământul cocontractantului cedat.

a) Consimțământul, condiție de efectivitate.

b) Modul de acordare a consimțământului.

§ 2. Prestațiile părților să nu fi fost integral executate.

V.7. Efectele cesiunii de contract.

§ 1. Efectele cesiunii de contract anterior consimțământului cocontractantului cedat sau în lipsa acestuia.

§ 2. Efectele cesiunii de contract ulterior consimțământului cocontractantului cedat sau în lipsa acestuia.

V.8. Cesiunea legală de contract.

V. 9. Cesiunea de contract în reglementarea Principiilor UNIDROIT.

TITLUL IV - TRANSFORMAREA OBLIGAȚIILOR. NOVAȚIA

1. Reglementare. Noțiune.

2. Tipuri de novație.

§ a) Novația prevăzută de art. 1609 alin. (1) C. civ. (novația obiectivă).

§ 2. Novația prevăzută de art. 1609 alin. (2) C. civ. (novația prin schimbare de debitor).

§ 3. Novația prevăzută de art. 1609 alin. (3) C. civ. (novația prin schimbare de creditor).

3. Condițiile novației.

§ 1. Condițiile generale.

§ 2. Condiții speciale.

4. Efectele novației.

§ 1. Garanțiile creanței inițiale.

§ 2. Raporturile dintre debitorii solidari și fideiusori.

§ 3. Efectele novației asupra creditorilor solidari.

§ 4. Mijloacele de apărare ale noului debitor.

TITLUL V – ELEMENTE DE DREPT COMPARAT.

TITLUL VI - CONCLUZII ȘI PROPUNERI *DE LEGE FERENDA*.

I. Concepția generală a lucrării.

Abordarea prezentei teme prezintă un deosebit interes pe plan științific, ținând cont de evoluțiile legislative din ultima perioadă, fundamentate de nevoia unei mai bune legiferări a diverselor instituții din sistemul nostru de drept privat, printre care și cele analizate în prezenta lucrare.

Titlul lucrării, „*Aspecte teoretice și practice în materia transmiterii și transformării obligațiilor*”, oferă cititorului posibilitatea să își formeze o idee cu privire la scopul principal al acesteia, care constă în unirea doctrinei, jurisprudenței și noilor reglementări într-o lucrare care să ofere o viziune clară și edificatoare asupra instituțiilor în cauză.

Așadar, considerăm că această temă prezintă un interes actual, în primul rând, datorită modificărilor aduse prin Titlul VI – *Transmiterea și transformarea obligațiilor* – din Cod civil, precum și datorită faptului că, într-o economie de piață aflată în continuă schimbare, obligațiile au căpătat, cu timpul, o importanță deosebită prin prisma rolului lor determinant în destinul oricărui participant la un raport juridic.

II. Structura și conținutul lucrării.

După cum se poate observa din lecturarea cuprinsului lucrării, aceasta este structurată în șase titluri. Fiecare titlu cuprinde mai multe capitole, iar fiecare capitol este compus din mai multe secțiuni și paragrafe. De asemenea, lucrarea cuprinde bibliografie și cuprins.

1. **Titlul I al lucrării – *Aspecte introductive referitoare la obligațiile civile*** – cuprinde o scurtă incursiune în „obligația” civilă, realizată printr-o analiză a acesteia, pornind de la definițiile oferite de autorii de specialitate, atât înainte de intrarea în vigoare a actualului Cod civil, cât și după acest moment.

Totodată, dacă până la intrarea în vigoare a actualului Cod civil puteam vorbi de cel puțin trei categorii de raporturi obligaționale de drept privat (dintre care amintim raporturile de obligații civile, raporturile de obligații comerciale și raporturile de obligații specifice raporturilor de dreptul familiei) în prezent, o astfel de clasificare nu mai este de actualitate, toate categoriile de obligații enumerate anterior fiind reglementate de Codul civil.

Cu toate acestea, pe lângă raporturile juridice de obligații specifice dreptului privat, în sistemul nostru legislativ mai întâlnim și acele raporturi juridice de obligații specifice dreptului public, cu referire la dreptul fiscal.

Așadar, am considerat ca fiind utilă o analiză a asemănarilor și, în special, a deosebirilor existente între cele două categorii de obligații. Această analiză a fost realizată pornind de la asemănările care există între obligațiile civile și cele fiscale atunci când avem în vedere elementele constitutive ale acestora.

În ceea ce privește deosebirile dintre cele două categorii de obligații, pornind de la cele reținute de doctrină, dar și prin analiza prevederilor legale aplicabile în cele două materii, am realizat o analiză comparativă a acestora axată pe: (i) reglementarea acestor două categorii de obligații; (ii) izvoarele; (iii) părțile; (iv) conținutul și (v) sancțiunile.

A treia parte a primului titlu este dedicată structurii raportului juridic de obligații, respectiv a elementelor sale structurale: *subiecte, conținut și obiect*.

De asemenea, pornind de la opiniile formulate de unii autori, potrivit cărora celor trei elemente menționate li se adaugă și un al patrulea, respectiv sancțiunea, și aceasta din urmă a făcut obiectul analizei noastre. În acest sens, am evidențiat mijloacele puse la dispoziția subiectelor raportului juridic de obligații în vederea satisfacerii și, respectiv, protejării intereselor lor legitime.

Cu toate acestea, așa cum am subliniat și în cuprinsul lucrării, tindem să apreciem că, ținând cont de redactarea actuală a art. 1164 C. civ.¹ sancțiunea nu este un veritabil element structural al obligației.

În acest sens, se poate observa că articolul menționat nu face referire la acest al patrulea element structural, unii autori considerând că legiuitorul a procedat de o asemenea manieră ținând cont că, în sistemul nostru de drept, există și categoria *obligațiilor civile imperfecte* (sau naturale). Specific acestor obligații este faptul că creditorul nu poate obține satisfacerea creanței sale prin recurgerea la mijloacele de constrângere puse la dispoziția sa de legiuitor.

Tot în cuprinsul primului capitol, pornind de la prevederile art. 1165 C. civ., am realizat o scurtă prezentare a izvoarelor obligației, respectiv: contractul, actul unilateral, gestiunea de afaceri, îmbogățirea fără justă cauză, plata nedatorată, fapta ilicită.

Având în vedere că obligația mai poate izvorî și din „orice alt act sau fapt de care legea leagă nașterea unei obligații”, am adăugat celor de mai sus și:

(i) răspunderea civilă pentru pagubele generate de produsele cu defecte puse în circulație, reglementată de Legea nr. 240/2004 privind răspunderea

---

¹ Art. 1164 C. civ. are următoarea redactare: „obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată”;

producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte, republicată, precum și

(ii) prejudiciile cauzate prin erori judiciare.

În finalul capitolului am clasificat obligațiile în baza criteriilor considerate mai importante în doctrină, respectiv: după obiect, după sancțiunea juridică și după opozabilitatea lor.

2. **Titlul II al lucrării – *Despre dinamica obligațiilor*** – este dedicat prezentării generale a modificărilor ce pot interveni pe parcursul existenței obligațiilor.

Astfel, aceste modificări se realizează prin transmisiunea și transformarea lor, modalități ce presupun modificarea obligației inițiale, fie că este vorba de modificări ce intervin în cazul subiectelor, fie că este vorba de modificarea obiectului sau a conținutului raportului juridic de obligații.

De asemenea, am evidențiat și cele două abordări existente în doctrină cu privire la înțelesul raportului juridic de obligații și care au avut un deosebit impact asupra evoluției dinamicii obligațiilor: *abordarea subiectivistă* și *abordarea obiectivistă*.

Tot în cuprinsul acestui capitol care face trecerea de la aspectele generale ale obligației la mecanismele juridice de transmisiune și transformare a acesteia, am analizat transmisiunea universală și cu titlu universal, pe de o parte, și transmisiunea cu titlu particular, pe de altă parte.

Secțiunile 3 și 4 ale acestui titlu cuprind o prezentare generală a reglementării transmisiunii și transformării obligațiilor, fiind identificate modalitățile specifice prin care acestea pot fi realizate.

Finalul celui de-al doilea titlu este dedicat prezentării Principiilor Institutului Internațional pentru Unificarea Dreptului Privat (UNIDROIT) și a Regulamentului (CE) nr. 593 al Parlamentului European și al Consiliului din data de 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale („Roma I”), acte adoptate la nivel internațional și care cuprind prevederi referitoare la mijloacele de transmisiune a obligațiilor, care au fost analizate în cuprinsul lucrării.

3. **Al treilea titlu al lucrării – *Modurile de transmitere a obligațiilor*** – este dedicat cesiunii de creanță, subrogației personale, preluării de datorie și cesiunii de contract.

- 3.1 Primul capitol al acestui titlu cuprinde analiza cesiunii de creanță, realizată ținând cont de reglementarea oferită de Codul civil și avându-se în vedere opiniile doctrinare formulate în această materie. De asemenea, jurisprudența națională a avut un rol important în redactarea acestui capitol, fiind cuprinse

o serie de referiri la aspectele de interes reținute de instanțele de la noi din țară.

Acest prim capitol începe prin localizarea instituției în cuprinsul Codului civil, prin indicarea plajei de articole alocate de legiuitor acesteia, și, totodată, oferind și o definiție a acestui mijloc de transmisiune a obligațiilor.

O noutate față de abordările doctrinare studiate în vedere realizării prezentei lucrări considerăm că este dată de *realizarea unei analize a convenției de cesiune de creanță din perspectiva caracterelor sale juridice*.

În ceea ce privește felurile cesiunii de creanță, am pornit analiza de la art. 1567 C. civ., care stabilește că cesiunea de creanță poate fi cu titlu oneros sau cu titlu gratuit. Această modalitate de reglementare a felurilor cesiunii de creanță reprezintă o noutate legislativă, având în vedere că, în Codul civil de la 1864, era reglementată în mod expres numai cesiunea de creanță cu titlu oneros.

Din punct de vedere al dispozițiilor ce guvernează nașterea, executarea și efectele cesiunii de creanță, această operațiune este supusă, în principal, dispozițiilor din materia transmisiunii obligațiilor. Dar, ținând cont că cesiunea de creanță poate îmbrăca haine juridice diferite, în funcție de voința părților, dispozițiile din materia transmisiunii se completează cu cele aplicabile operațiunii juridice pentru care părțile au optat în vederea transmisiunii creanței.

Astfel, în cazul cesiunii de creanță cu titlu gratuit, aceasta trebuie încheiată în formă autentică, prevăzută de Codul civil pentru încheierea valabilă a donației, sancțiunea pentru nerespectarea acesteia fiind aceea a nulității absolute. În schimb, în ceea ce privește cesiunea de creanță cu titlu oneros, aceasta poate fi încheiată nu numai prin intermediul unui contract de vânzare, ci și prin intermediul altor contracte cu titlu oneros (de exemplu, contractul de schimb), legea impunând părților să respecte condițiile stabilite pentru perfectarea valabilă a acestor acte juridice.

De asemenea, în cadrul acestei secțiuni am abordat și cesiunea parțială, fiind noutate față de vechea reglementare. Printre cele reținute în ceea ce privește această formă a cesiunii de creanță, ne-a atras atenția efectul imediat al cesiunii parțiale, respectiv acela că cedentul și cesionarul devin creditorii aceluiași debitor cedat, dobândind drepturi egale și aflându-se în concurs în ceea ce privește obținerea plății din partea acestuia din urmă.

Mai mult, o particularitate a cesiunii de creanță parțială este aceea că dispare obligația cedentului de a preda înscrisul constatator al creanței. Cu toate acestea, cesionarul are dreptul la o copie legalizată a acestui înscris, precum și la menționarea cesiunii, cu semnăturile ambelor părți, pe înscrisul

original. Lipsa obligației de a preda înscrisul constatator se justifică prin faptul că cedentul nu pierde calitatea de debitor, iar copia legalizată este suficientă pentru a face dovada despre cele înscrise în conținutul înscrisului original.

În continuare, am identificat domeniul de aplicare al cesiunii de creanță, astfel cum rezultă el din art. 1566 alin. (2) C. civ. Potrivit acestui articol, prevederile cesiunii de creanță nu sunt aplicabile:

a) „transferului creanțelor în cadrul unei transmisiuni universale sau cu titlu universal”;

b) „transferului titlurilor de valoare și altor instrumente financiare”, cu excepția dispozițiilor referitoare la cesiunea creanțelor constatate printr-un titlu nominativ, la ordin sau la purtător.

Tot în cadrul acestei secțiuni, a fost abordată și posibilitatea cesiunii unor creanțe viitoare, Codul civil permițând realizarea unei astfel de operațiuni, condiția impusă fiind aceea ca actul de transfer să cuprindă clauze care să permită identificarea creanței cedate.

Având în vedere că cesiunea de creanță este întâlnită și în activitatea curentă a instituțiilor de credit, astfel de operațiuni făcând adesea obiectul analizei instanțelor judecătorești de la noi din țară, cu precădere în legătură cu dreptul acestor instituții de a fi parte într-o cesiune de creanță, secțiunea cuprinde referiri la o decizie a Înaltei Curți de Casație și Justiție prin care este statuată posibilitatea acestor instituții să încheie astfel de acte în cursul activității lor.

În a treia secțiune, am analizat condițiile cesiunii de creanță, respectiv *condițiile de fond, condițiile de formă*, precum și *caracterul consensual al cesiunii și condițiile de publicitate*.

În ceea ce privește condițiile de fond, o atenție deosebită a fost acordată obiectului cesiunii de creanță. Pentru început, am considerat ca fiind utilă distincția dintre obiectul contractului și obiectul obligației ce este transmisă pe calea cesiunii de creanță. Astfel, obiectul contractului este dat de chiar cesiunea de creanță, ca operațiune prin care se transmite o creanță, în timp ce obiectul obligației este dat de prestația la care este obligat debitorul cedat.

Din punct de vedere al condițiilor de validitate, cesiunea de creanță este cea care trebuie să fie licită și morală, sub sancțiunea nulității absolute.

Totodată, de la principiul general potrivit căruia orice creanță poate face obiectul unei cesiuni, legiuitorul a consacrat și excepția, ea constând în incesibilitatea unei creanțe.

Categoria creanțelor incesibile a fost analizată prin raportare la cele două forme ale incesibilității, legală și convențională.

Un aspect care ne-a atras atenția și care a fost analizat și în lucrare este acela al creanțelor care au ca obiect o altă prestație decât o sumă de bani. În cazul acestora, legiuitorul a reglementat expres incesibilitatea în cazul în care cesiunea de creanță ar face ca obligația debitorului să devină mai oneroasă.

Referitor la cauzele de incesibilitate legală, am oferit, de asemenea, o serie de exemple de creanțe care nu pot face obiectul unei cesiuni, dintre care menționăm:

a) dreptul corelativ obligației de întreținere convențională, art. 2258 C. civ. stabilind: „drepturile creditorului întreținerii nu pot fi cedate sau supuse urmării”;

b) dreptul corelativ obligației de întreținere ce izvorăște din lege, art. 514 C. civ. stabilind: „dreptul la întreținere nu poate fi cedat și nu poate fi urmărit decât în condițiile prevăzute de lege”;

c) incesibilitatea dreptului de uz sau de abitație, art. 752 C. civ. stabilind în acest sens: „dreptul de uz ori de abitație nu poate fi cedat, iar bunul ce face obiectul acestor drepturi nu poate fi închiriat sau, după caz, arendat”.

În continuare, am analizat incesibilitatea convențională a creanțelor. În acest sens, Codul civil pune la dispoziția părților raportului juridic de obligații originar posibilitatea de a limita (în sensul de a ceda creanța doar în anumite condiții sau către anumite persoane) sau interzice în totalitate cesiunea creanței prin intermediul unei clauze de inalienabilitate

În ceea ce privește caracterul consensual al cesiunii de creanță, aceasta se încheie prin simplul acord de voință al părților (cedent și cesionar). În acest sens, art. 1573 C. civ. stabilește că o creanță „este cedată prin simpla convenție a cedentului și a cesionarului, fără notificarea debitorului”.

Astfel, cesiunea de creanță este o convenție bipartită, încheiată între cedent și cesionar, simplul acord de voință al acestora fiind suficient pentru încheierea sa valabilă, consimțământul debitorului cedat nefiind, în principiu, necesar.

În ceea ce privește operațiunea de notificare a debitorului cedat, aceasta nu este o condiție pentru validitatea contractului de cesiune, reprezentând o formalitate ulterioară prin care părțile cesiunii asigură opozabilitatea acesteia față de debitorul cedat.

Cu toate acestea, Codul civil impune obligația obținerii consimțământului debitorului cedat pentru încheierea valabilă a contractului de cesiune atunci

când, după împrejurări, creanța este legată în mod esențial de persoana creditorului, având un caracter *intuitu personae*.

Referitor la condițiile de formă, deși legea nu impune contractului de cesiune să îmbrace o anumită formă *ad validitatem*.

Este fără dubiu că, în ipoteza unei creanțe care se naște printr-un act juridic pentru care legea impune forma autentică *ad validitatem*, atunci și cesiunea de creanță trebuie făcută în aceeași formă, fiind aplicabil principiul simetriei formelor actelor juridice.

Deși între părțile contractante, contractul de cesiune își produce efectele de la momentul încheierii sale în mod valabil, efectele față de terți se vor produce numai după ce au fost parcurse formalitățile de publicitate (opozabilitate) prevăzute de lege. Potrivit Codului civil, formalitățile prin care se face opozabilă cesiunea de creanță față de terți sunt: comunicarea și acceptarea cesiunii, înscrierea în arhivă pentru opozabilitate a cesiunii unei universalități de creanțe, cererea de chemare în judecată, opozabilitatea față de fideiutor și înscrierea în Cartea Funciară.

În ceea ce privește *comunicarea cesiunii*, actualul Cod civil a abordat o modalitate de înștiințare a debitorului mai simplă, fiind exclusă necesitatea intervenției executorului judecătoresc în îndeplinirea procedurii de comunicare. Astfel, comunicarea notificării se poate face de oricare dintre cedent și cesionar, prin intermediul serviciilor de curierat rapid sau oficiilor poștale, prin intermediul internetului, precum și personal, de către cedent sau cesionar.

Acceptarea cesiunii de către debitorul cedat trebuie să se facă printr-un înscris sub semnătură privată, care trebuie să poarte dată certă, lucrarea oferind o analiză succintă a modalităților prin care data unui înscris sub semnătură privată devine certă, cu referiri la dispozițiile procesual civile.

În secțiunea a patra a capitolului dedicat cesiunii de creanță am analizat *efectele pe care le produce cesiunea de creanță*. Astfel, având în vedere că cesiunea de creanță este un contract, aceasta va produce, în primul rând, efectele specifice actelor juridice prin care a fost împlinită (vânzare, schimb, donație etc.).

De asemenea, cesiunea de creanță produce efecte specifice raporturilor stabilite între părțile cesiunii, pe de o parte, și față de terți, pe de altă parte.

Între părți, un prim efect al acestei operațiuni este acela al strămutării dreptului de creanță din patrimoniul cedentului în patrimoniul cesionarului, urmând a se regăsi în patrimoniul acestuia din urmă întocmai cum a existat și în cel al cedentului. Altfel spus, cesionarul devine creditorul debitorului cedat pentru valoarea nominală a creanței cedate, indiferent dacă cesiunea a fost cu titlu gratuit sau cu titlu oneros, adică fără

a se ține seama dacă s-a plătit vreun preț sau, atunci când s-a plătit, de cuantumul acestuia.

De asemenea, menționăm că, în cazul unei cesiuni parțiale, „cedentul și cesionarul sunt plătiți proporțional cu valoarea creanței fiecăruia dintre ei”, regulă aplicabilă și în cazul în care aceeași creanță este preluată de mai mulți cesionari împreună (art. 1584 C. civ.).

Referitor la acest principal efect, Codul civil stabilește că prin cesiune se transferă cesionarului „toate drepturile pe care cedentul le are în legătură cu creanța cedată”, precum și „drepturile de garanție și toate celelalte accesorii ale creanței cedate” [art. 1568 alin. (1) C. civ.].

Al doilea aspect analizat este acela referitor la *obligația de garanție a cedentului*. Se poate observa că legiuitorul a înțeles ca, atunci când este vorba de obligația de garanție a cedentului, să se facă distincție între cesiunea cu titlu oneros și cea cu titlu gratuit.

Dacă în cazul cesiunii cu titlu oneros, obligația de garanție a cedentului există cu titlu de regulă, fiind vorba fie de o garanție legală, fie de o garanție convențională, în cazul cesiunii cu titlu gratuit regula este că obligația de garanție nu există, excepția fiind reprezentată de garanția convențională. În acest sens, art. 1585 alin. (5) C. civ. prevede că „în lipsă de stipulație contrară, cedentul cu titlu gratuit nu garantează nici măcar existența creanței la data cesiunii”.

În ceea ce privește cesiunea de creanță cu titlu oneros, distingând după cum părțile au prevăzut în actul de cesiune clauze specifice care să stabilească existența și întinderea obligației de garanție, lucrarea a abordat pe larg obligația convențională de garanție.

De asemenea, pe lângă cele două forme de garanție menționate, potrivit art. 1586 alin. (1) C. civ., „în toate cazurile, cedentul răspunde dacă, prin fapta sa proprie, singură ori concurentă cu fapta unei alte persoane, cesionarul nu dobândește creanța în patrimoniul său ori nu poate să o facă opozabilă terților”, fiind vorba de obligația de garanție pentru evicțiune.

Din punct de vedere al *întinderii obligației de garanție*, cedentul este obligat să garanteze existența creanței și a accesoriilor sale la momentul încheierii actului de cesiune. Altfel spus, cedentul este obligat să garanteze că, la momentul încheierii contractului de cesiune, creanța ce face obiectul contractului există, că titularul ei este cedentul și, până la acel moment, că nu a intervenit nicio cauză de stingere.

Obligația convențională de garanție constă în faptul că părțile pot conveni prin actul de cesiune cu privire la agravarea sau limitarea obligației de garanție a cedentului. Agravarea obligației de garanție se poate face prin extinderea acesteia și cu privire la solvabilitatea debitorului cedat, art. 1585

alin. (2) teza a II-a C. civ. stabilind că, „dacă cedentul s-a obligat expres să garanteze pentru solvabilitatea debitorului cedat, se prezumă, în lipsa unei stipulații contrare, că s-a avut în vedere numai solvabilitatea de la data cesiunii”.

De asemenea, prin actul de cesiune părțile pot limita obligația de garanție a cedentului. În acest sens, părțile pot stabili, de exemplu, ca garanția cedentului să acopere numai existența creanței, nu și garanțiile acesteia.

În ceea ce privește efectele pe care cesiunea de creanță le produce față de terți, acestea au fost analizate distinct, după cum este vorba de efectele produse față de debitorul cedat și efectele produse față de ceilalți terți. *Această analiză separată a efectelor față de terți este fundamentată pe faptul că modalitatea de realizare a opozabilității față de debitorul cedat este diferită față de cea aplicabilă în cazul celorlalți terți.*

De asemenea, o altă mențiune se impune a fi făcută cu privire la fideiutor, acesta fiind asimilat debitorului cedat din perspectiva formalităților de publicitate.

Având în vedere că cesiunea de creanță este opozabilă debitorului cedat numai după ce au fost îndeplinite formalitățile de publicitate (comunicarea cesiunii sau acceptarea acesteia), distingem între: (i) efectele anterioare comunicării sau acceptării cesiunii și (ii) efectele ulterioare comunicării sau acceptării cesiunii.

Înainte de îndeplinirea formalităților de publicitate, debitorul cedat este terț față de cesiune și se poate libera numai prin plata făcută cedentului, fiind obligat să ignore cesiunea de creanță intervenită între acesta din urmă și cesionar.

Din redactarea textelor Codului civil reiese că, momentul de la care debitorul cedat este obligat să plătească cesionarului coincide cu acela al acceptării sau al comunicării scrise, chiar dacă acesta a luat la cunoștință de existența cesiunii de creanță din alte împrejurări. Cu toate acestea, debitorul cedat poate suspenda plata către cesionar în ipoteza în care opozabilitatea față de debitorul cedat este îndeplinită prin procedura comunicării de către cesionar, situație în care debitorului cedat legea îi recunoaște dreptul de a solicita acestuia dovada cesiunii.

De asemenea, debitorul poate opune cesionarului dovezile de plată obținute de la cedent, cu condiția ca acestea să poarte o dată anterioară comunicării sau acceptării, chiar dacă nu au dată certă.

Totodată, înainte de îndeplinirea formalităților de opozabilitate, cedentul și debitorul cedat se pot înțelege cu privire la modificarea creanței cesionate, cesionarului fiindu-i opozabilă.

După îndeplinirea formalităților de opozabilitate față de debitorul cedat, acesta devine debitorul cesionarului, fiind obligat să plătească datoria direct cesionarului. De asemenea, odată cu acest moment, se stinge și dreptul debitorului cedat de a opune cesionarului eventuale drepturi dobândite împotriva cedentului, așa cum nici cesionarul nu poate pretinde debitorului cedat mai mult decât a dobândit de la cedent.

Ultima secțiune a capitolului dedicat cesiunii de creanță cuprinde mențiuni referitoare la efectele pe care această modalitate de transmisiune a obligațiilor le produce față de cesionarii succesivi ai creanței și față de creditorii chirografari ai cedentului.

Secțiunea a II-a a Capitolului I din cadrul Titlului III este rezervat cesiunii unei creanțe constatate printr-un titlu nominativ, la ordin sau la purtător.

Această secțiune începe prin definițiile oferite de doctrină titlurilor nominative, la ordin și la purtător. De asemenea, în cadrul aceleiași secțiuni introductive sunt prezentate caracterele juridice ale titlurilor de valoare.

Partea a doua a secțiunii cuprinde analiza oferită modalităților de transmisiune a titlurilor de valoare, în timp ce partea a treia este dedicată mijloacelor de apărare ale debitorului.

Partea finală a acestei secțiuni cuprinde analiza dispozițiilor Codului civil referitoare la plata creanței dintr-un titlu la purtător.

Capitolul referitor la cesiunea de creanță se încheie cu o analiză succintă a „cesiunii de drepturi” în reglementarea Principiilor UNIDROIT.

Abordând reglementarea internațională existentă în această materie, am realizat și o scurtă paralela între cesiunea de creanță și „cesiunea de datorie”, evidențiind asemănările și deosebirile existente între acestea. O deosebire constă în faptul că, spre deosebire de cesiunea de creanță reglementată de Codul civil, în cazul „cesiunii de drepturi” reglementată de Principiile UNIDROIT opozabilitatea este efectuată față de debitor numai prin intermediul notificării, acceptarea acesteia de către debitor nefiind prevăzută.

3.2 Al doilea capitol al Titlului III, abordează subrogația personală și cuprinde în partea introductivă o scurtă prezentare a subrogației în sistemul nostru de drept, cu referire la cele două forme ale sale, dar și la dublul scop al subrogației în drepturile creditorului prin plata creanței: modalitate de plată a unei datorii și modalitate de transfer a unei creanțe.

În ceea ce privește sediul materiei, am subliniat faptul că în Codul civil de la 1864, subrogația personală a fost reglementată în cadrul capitolului destinat stingerii obligațiilor – Capitolul VIII – Despre stingerea obligațiilor

– în cadrul secțiunii ce avea ca obiect analiza plății. Astfel, legiuitorul de la 1864 a avut în vedere rolul subrogației de mecanism de stingere a obligației prin plată, considerând subrogația ca fiind o varietate a plății.

În actuala reglementare, instituția subrogației este reglementată în cadrul Titlului VI – *Transmisiunea și transformarea obligațiilor* –, Capitolul II – *Subrogația* –, art. 1593-1598, legiuitorul actual punând accentul pe efectul pe care subrogația îl produce, acela de transmisiune al unui drept de creanță.

Totuși, scopul subrogației a fost avut în vedere și de actualul Cod civil, făcând-se trimitere la aceasta în cadrul articolului referitor la plata obligației de către un terț. În acest sens, art. 1474 alin. (3) C. civ. prevede că „plata făcută de un terț stinge obligația dacă este făcută pe seama debitorului. În acest caz, terțul nu se subrogă în drepturile creditorului plătit decât în cazurile și condițiile prevăzute de lege”.

În cadrul acestui capitol, am dedicat o secțiune și rolului pe care subrogația personală îl are, dat fiind faptul că este o operațiune des întâlnită în practică.

Fiind o modalitate de transmisiune a unei obligații, am considerat că este oportună o analiză comparativă a acesteia cu cesiunea de creanță.

În ceea ce privește felurile subrogației, aceasta poate să apară ca urmare a voinței părților, fiind vorba de *subrogație convențională* (care poate fi consimțită de creditor sau de debitor), sau prin efectul legii, situație în care ne aflăm în prezența unei *subrogații legale*.

De asemenea, Codul civil distinge și între *subrogația totală* și *subrogația parțială*, în funcție de întinderea plății (art. 1589 C. civ.).

Prima formă a subrogației, cea convențională, își are temeiul în acordul de voință al terțului plătitor, *solvens*, și una dintre părțile raportului juridic de obligații. După cum convenția este încheiată cu creditorul sau debitorul raportului obligațional, subrogația convențională este de două feluri: *subrogația consimțită de creditor* (art. 1594 C. civ.) și *subrogația consimțită de debitor* (art. 1595 C. civ.).

La fel ca și în cazul cesiunii de creanță, și în ceea ce privește subrogația convențională am realizat o analiză a caracterelor juridice ale convenției prin care subrogația este realizată.

Este important de subliniat faptul că, fie că este vorba de subrogația consimțită de creditor, fie că este vorba de cea consimțită de debitor, aceasta trebuie să fie menționată expres în convenția încheiată de terțul plătitor cu una dintre cele două părți ale raportului juridic de obligații. Astfel, subrogarea *solvensului* în drepturile *accipiensului* nu operează ca urmare a efectuării plății, dacă părțile nu au prevăzut expres că un astfel de efect se va produce.

În ceea ce privește subrogația consimțită de creditor, pornind de la prevederile art. 1594 alin. (1) C. civ., am definit-o ca fiind mecanismul prin care, în baza acordului de voință, creditorul inițial subrogă pe terțul plătitor în drepturile pe care le are împotriva debitorului.

Pentru ca subrogația să fie valabilă, trebuie îndeplinite condițiile analizate pe larg în cuprinsul lucrării, respectiv:

a) *subrogația trebuie să fie stipulată expres*. Cu privire la această primă condiție, nu considerăm a fi necesară indicarea expresă a drepturilor ce vor fi transmise *solvensului* pe calea subrogației, având în vedere că, potrivit art. 1594 alin. (1) C. civ., vor fi transmise „toate drepturile pe care le avea împotriva debitorului”. *Per a contrario*, în cazul în care *accipiensul* dorește limitarea drepturilor transmise împreună cu creanța (de exemplu, limitarea garanțiilor transmise), este necesară menționarea acestui lucru prin intermediul unei clauze exprese.

b) *subrogația trebuie să fie consimțită concomitent cu plata*. Cu privire la această a doua condiție, având în vedere că legea stabilește că între *solvens* și *accipiens* efectele se produc în baza acordului de voință, se pune *problema dovedirii realizării concomitenței între plată și subrogație*.

Prin redactarea sa actuală, art. 1593 alin. (3) C. civ. stabilește că necesitatea constatării subrogației printr-un înscris există numai pentru a putea fi realizată opozabilitatea față de terți. Reiese că nu există un impediment pentru ca părțile să redacteze ulterior actul prin care să fie consemnată plata.

Mai mult, lipsa unei prevederi exprese cu privire la forma actului încheiat între terțul plătitor și creditorul care consimte la subrogație poate aduce atingere drepturilor celorlalți creditori ai debitorului prin simplul fapt că un înscris fără dată certă poate fi redactat oricând, fiind eludate astfel dispozițiile legale.

În concluzie, având în vedere că pentru validitatea înscrisului constatator al subrogației legea nu impune o anumită formă, proba se va face prin respectarea dispozițiilor dreptului comun aplicabile probei actelor juridice, aspect analizat în detaliu în cuprinsul lucrării prin referire la dispozițiile procesual civile aplicabile în materie.

c) *lipsa consimțământului debitorului*. Potrivit art. 1594 alin. (2) C. civ., „subrogația operează fără consimțământul debitorului. Orice stipulație contrară se consideră nescrisă”. Astfel, subrogația consimțită de creditor operează fără consimțământul debitorului, acesta nefiind parte în contractul încheiat între *accipiens* și *solvens*.

Mai mult, orice stipulație prin care este stabilită obligativitatea obținerii acordului debitorului este considerată nescrisă, fiind lipsită de efecte juridice.

Referitor la a doua formă a subrogației, cea consimțită de debitor, înlocuirea creditorului este efectuată de către debitor prin acordul de voință intervenit între acesta și un terț de la care debitorul se împrumută pentru a efectua plata față de creditor.

În ceea ce privește situația creditorului, art. 1595 alin. (3) C. civ. stabilește că, în lipsă de stipulație contrară, consimțământul acestuia nu este o condiție de validitate a subrogației. În cazul în care creditorul refuză plată efectuată de către debitor, acesta din urmă poate apela la mijloacele puse la dispoziția sa de Codul civil pentru punerea în întârziere a creditorului, analizate la secțiunea dedicată sancțiunii obligației, liberându-se astfel de datorie.

Codul civil stabilește anumite condiții speciale pe care această formă a subrogației convenționale trebuie să le respecte, sub sancțiunea nulității absolute.

Astfel, potrivit art. 1595 alin. (2) C. civ., „subrogația este valabilă numai dacă actul de împrumut și chitanța de plată a datoriei au dată certă, în actul de împrumut se declară că suma a fost împrumutată spre a se plăti datoria, iar în chitanță se menționează că plata a fost făcută cu banii împrumutați de noul creditor”.

Așadar, aceste condiții sunt următoarele:

a) *actul de împrumut și chitanța de plată a datoriei să îmbrace forma înscrisului sub semnătură privată cu dată certă.*

b) *actul de împrumut să menționeze expres că suma a fost împrumutată de către debitor pentru a efectua plata datoriei sale față de creditor. Cu privire la această condiție, se pune problema validității subrogației dacă există o perioadă de timp mai mare între momentul contractării împrumutului și cel al efectuării plății.*

Astfel, s-a reținut că operațiunea, de regulă, nu este considerată nulă însă instanța, raportându-se la situația de fapt, poate reține că plata creanței nu a fost efectuată de către debitor din suma de bani împrumutată de la terț și, prin urmare, operațiunea este lovită de nulitate pe motiv de nerespectarea a unei condiții *ad validitatem*.

O soluție similară poate fi dată și în situația în care chitanța poartă o dată ulterioară datei la care plata a fost efectuată de către debitor.

c) *în chitanța de plată să se menționeze că plata a fost făcută cu banii împrumutați de debitor de la terț (noul creditor). La fel ca actul de*

împrumut și chitanța de plată trebuie să îmbrace forma unui act sub semnătură privată cu dată certă. Mai mult, aceasta trebuie să conțină mențiunea expresă că „plata a fost făcută cu banii împrumutați de noul creditor”.

Există situații în care debitorul se împrumută de la mai multe persoane în vederea stingerii datoriei. Au fost oferite trei soluții într-o asemenea ipoteză. Astfel, o primă soluție este aceea în care subrogația se produce față de toți terții împrumutători, raportat la suma împrumutată de fiecare debitorului. În acest sens, este necesar ca fiecare dintre acești împrumutători să fie menționați în cuprinsul chitanței, precizându-se și suma cu care au contribuit la stingerea datoriei.

A doua soluție este aceea în care subrogația se produce numai față de primul terț împrumutător. Această soluție nu poate fi reținută întrucât contravine principiului care stabilește că în chitanța de plată se menționează sursa sumelor de bani cu care s-a efectuat plata.

Cea de-a treia soluție este în sensul producerii efectelor subrogației față de ultimul terț împrumutător, dar nici aceasta nu poate fi reținută pentru aceleași motive ca și în cazul celei de-a doua soluții.

Desigur, există posibilitatea ca, în situația în care există mai mulți terți împrumutători ai aceluiași debitor, acesta din urmă să nu îi menționeze pe toți în cuprinsul chitanței. În această situație, subrogația se produce numai față de cei menționați în chitanță, ceilalți împrumutători putându-l acționa pe debitor în temeiul răspunderii civile contractuale, având în vedere că între ei și debitor a fost încheiat un contract de împrumut.

De asemenea, în ipoteza în care în contractul de împrumut s-a stipulat că suma împrumutată este destinată stingerii datoriei și a fost agreată și obligația debitorului de a-l menționa pe împrumutător pe chitanța de plată însă acesta nu o respectă, terțul împrumutător poate cere acoperirea prejudiciului cauzat ca urmare a nerespectării obligațiilor contractuale. În schimb, dacă împrumutul a fost acordat fără ca părțile să stabilească obligația de a-l menționa pe împrumutător în chitanța de plată, acesta din urmă se poate întoarce împotriva debitorului pentru recuperarea sumei împrumutate, plus eventuale penalități de întârziere, dacă este cazul.

Suntem de părere că cel mai sigur mod prin care împrumutătorul își poate asigura poziția față de debitor și creanța acestuia este stipularea în contractul de împrumut a unei clauze penale prin care să se determine că prestația la care va fi obligat debitorul împrumutat ca urmare a nerespectării obligației contractuale va acoperi suma împrumutată, precum și eventualele prejudicii cauzate.

În ceea ce privește subrogația legală, aceasta se produce automat, fără a fi necesar acordul creditorului plătit sau a debitorului a cărei datorie este plătită. Astfel, subrogația se produce de drept, fără a mai fi necesară îndeplinirea vreunei formalități suplimentare, în următoarele situații expres prevăzute de art. 1596 C. civ.:

a) *„în folosul creditorului, chiar chirografar, care plătește unui creditor care are un drept de preferință, potrivit legii”*. Această primă situație poate fi ilustrată de plata efectuată de către un creditor în favoarea unui creditor cu rang preferențial. Altfel spus, creditorul chirografar plătește creanța pe care un creditor ipotecar sau privilegiat o are în contra debitorului comun. De asemenea, se încadrează în subrogația legală prevăzută de art. 1596 lit. a) C. civ. și situația în care un creditor ipotecar cu un rang inferior plătește unui creditor ipotecar cu rang superior.

b) *„în folosul dobânditorului unui bun care îl plătește pe titularul creanței însoțite de o garanție asupra bunului respectiv”*. Este vorba de un bun care, însoțit fiind de o garanție (ipotecă mobilă sau imobiliară sau o altă garanție), este dobândit de o persoană care stinge creanța garantată prin plată efectuată creditorului. Ca urmare a plății, dobânditorul se subrogă în drepturile creditorului plătit în vederea recuperării creanței de la vânzătorul bunului afectat de garanție, întinderea plății și a datoriei fiind luate în considerare atunci când subrogația operează.

c) *„în folosul celui care, fiind obligat împreună cu alții sau pentru alții, are interes să stingă datoria”*. Sunt considerați obligați împreună cu alții codebitorii obligației indivizibile, codebitorii obligației solidare și fideiusorii care garantează aceeași creanță, în raporturile dintre ei.

Astfel, codebitorul sau cofideiusorul care plătește se va subroga de drept în drepturile creditorului plătit pentru partea din datorie ce revine celorlalți codebitori sau cofideiusori.

În categoria terților obligați pentru altul intră:

a) fideiusorul, respectiv persoana care, potrivit art. 2280 C. civ. „se obligă față de cealaltă parte, care are într-un alt raport obligațional calitatea de creditor, să execute, cu titlu gratuit sau în schimbul unei remunerații, obligația debitorului dacă acesta din urmă nu o execută”;

b) persoana care garantează cu un bun propriu obligația unei alte persoane;

c) emitentul din cadrul unei scrisori de garanție, art. 2321 alin. (4) C. civ. stabilind că „emitentul care a efectuat plata are drept de regres împotriva ordonatorului scrisorii de garanție”;

d) emitentul din cadrul unei scrisori de confort, reprezentând „acel angajament irevocabil și autonom prin care emitentul își asumă o obligație de a face sau de a nu face, în scopul susținerii unei alte persoane, denumită

debitor, în vederea executării obligațiilor acesteia față de un creditor al său” [art. 2322 alin. (1) C. civ.]. Emitentul unei astfel de scrisori de confort, care a căzut în pretenții față de creditor, are drept de regres împotriva debitorului, potrivit art. 2322 alin. (3) C. civ.

În categoria persoanelor care răspund pentru alții putem include și răspunderea civilă delictuală pentru fapta altuia, în temeiul garanției care a fost instituită în beneficiul victimei. Astfel, în temeiul art. 1372 și 1373 C. civ., comitentul sau părinții sunt obligați la repararea prejudiciului cauzat de prepușii sau copiii lor minori.

d) *„în folosul moștenitorului care plătește din bunurile sale datoriile succesiunii”*. Astfel, unul dintre moștenitori poate avea interesul să plătească o datorie a moștenirii din bunurile proprii, cu scopul de a evita demararea unei urmăriri intempestive a unui bun succesoral. În acest caz, potrivit art. 1157 alin. (1) C. civ., „moștenitorul universal sau cu titlu universal care, din cauza garanției reale sau din orice altă cauză, a plătit din datoria comună mai mult decât partea sa are drept de regres împotriva celorlalți moștenitori, însă numai pentru partea din datoria comună ce revenea fiecăruia, chiar și atunci când moștenitorul care a plătit datoria ar fi fost subrogat în drepturile creditorilor”.

Această secțiune tratează și alte cazuri de subrogație legală care pot fi întâlnite atât în Codul civil, cât și în alte legi speciale, care au fost enumerate în cuprinsul lucrării.

A șasea secțiune a capitolului se referă la **efectele pe care subrogația le produce**. Astfel, indiferent de felul subrogației, convențională sau legală, principalul efect al subrogației este acela că noului creditor, subrogat, îi este transmis dreptul de creanță de la creditorul inițial.

De asemenea, odată cu creanța îi sunt transmise noului creditor și toate accesoriile acesteia, respectiv garanțiile creanței (privilegii, ipotecă, fideiusiune), precum și toate acțiunile pe care le putea exercita creditorul inițial împotriva debitorului, cum sunt: acțiunea revocatorie, acțiunea oblică sau acțiunea în rezoluțiunea contractului ce a stat la baza nașterii creanței, dreptul de a putea începe urmărirea silită a imobilelor afectate de garanțiile datoriei transmise etc.

Totodată, în cazul subrogației personale, creditorul inițial nu este ținut, de drept, de vreo obligație de garanție, motiv pentru care noul creditor nu poate exercita împotriva acestuia o acțiune întemeiată pe o astfel de obligație. Eventual, în măsura în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, acesta poate solicita restituirea a ceea ce s-a plătit în temeiul plății nedatorate.

Ultima secțiune a capitolului tratează **efectele subrogației parțiale**, astfel cum sunt reglementate de art. 1598 C. civ., care stabilește că „în caz de subrogație parțială, creditorul inițial, titular al unei garanții, poate exercita drepturile sale pentru partea neplătită din creanță cu preferință față de noul creditor”. De asemenea, „în cazul în care creditorul inițial s-a obligat față de noul creditor să garanteze suma pentru care a operat subrogația, cel din urmă este preferat”.

Din interpretarea articolului de mai sus rezultă că, *în practică*, pot să apară mai multe situații, după cum urmează:

a) o primă situație este aceea în care creditorul inițial nu este titularul unei garanții pentru securizarea creanței sale, ceea ce înseamnă că creditorul inițial și noul creditor vor fi creditori chirografari ai aceluiași debitor, fără a exista vreun drept de preferință între ei;

b) o altă situație este aceea în care creditorul inițial este titularul unui drept de garanție, acesta putându-și exercita cu preferință față de noul creditor drepturile pentru partea din garanție neplătită. Astfel, noul creditor este îndreptățit să primească plata numai după ce creditorul inițial încasează restul de datorie.

c) o ultimă situație, reprezentată de excepția instituită de art. 1598 alin. (2) C. civ., este aceea în care creditorul inițial se obligă față de noul creditor să garanteze suma pentru care subrogația a operat. În această situație, potrivit voinței exprese a părților, va fi preferat noul creditor în raport cu creditorul inițial.

De asemenea, subrogația parțială se poate produce în cazul codebitorului solidar care a plătit întreaga datorie, acesta beneficiind de accesoriile creanței fără ca obligația să își păstreze caracterul solidar în raporturile cu restul debitorilor, regresul său fiind divizibil față de aceștia. O situație similară întâlnim și în cazul codebitorului obligat indivizibil care, urmare a plății, nu dobândește decât dreptul de a primi de la ceilalți debitori plata echivalentului acestora din datorie.

În ultimul rând, tot o subrogație parțială întâlnim și în cazul fideiursorului care plătește datoria pentru care a garantat, acesta dobândind un drept de regres împotriva cofideiursorilor pentru partea fiecăruia.

3.3 Capitolul III al acestui titlu tratează regulile aplicabile cesiunii de creanță și subrogației conform Regulamentului (CE) NR. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale („Roma I”).

În cuprinsul acestei secțiuni am analizat regulile Regulamentului „Roma I” aplicabile:

- i) contractului ce intervine între cedent sau creditor, pe de o parte, și cesionar sau subrogat, pe de altă parte, prin care este transmisă creanța față de un terț; și
- ii) relației părților cesiunii de creanță cu debitorul cedat.

3.4 Capitolul IV din cadrul Titlului III al lucrării analizează preluarea datoriei, ca modalitate de transmisiune a obligației de către debitorul cedent unei alte persoane, debitorul cesionar, acesta din urmă obligându-se, de regulă, în locul debitorului cedent față de creditorul cedat.

Prima secțiune cuprinde unele precizări prealabile referitoare la apariția și evoluția preluării datoriei, în timp ce a doua secțiune este dedicată reglementării și noțiunii acestei operațiuni juridice.

În ceea ce privește *condițiile preluării datoriei*, acestea sunt enumerate în secțiunea a treia și sunt următoarele:

- a) să existe o datorie veche care se transmite de la debitorul cedent la debitorul cesionar, fiind însoțită de toate accesoriile, garanțiile și mijloacele de apărare și excepțiile sale;
- b) preluarea datoriei se realizează în baza acordului de voință între debitorul cedent și debitorul cesionar;
- c) existența acordului creditorului, astfel încât transmiterea datoriei convenită între debitorul cedent și debitorul cedat să îi fie opozabilă;
- d) debitorul cesionar va fi, în principiu, singurul obligat față de creditor, debitorul cedent fiind liberat de datorie.

Art. 1599 C. civ. prevede două modalități prin care preluarea datoriei poate fi realizată:

- a) „fie printr-un contract încheiat între debitorul inițial și noul debitor, sub rezerva dispozițiilor art. 1.605”;
- b) „fie printr-un contract încheiat între creditor și noul debitor, prin care acesta din urmă își asumă obligația”.

Aceste două modalități au fost analizate în cadrul secțiunii a patra a acestui capitol, astfel:

În ceea ce privește preluarea datoriei prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar, considerăm că este un mecanism atât de transmitere a unei obligații, cât și de transformare a acesteia, realizată prin intermediul acordului de voință între debitorul cedent, care este debitorul inițial al obligației transmise, și noul debitor, sau debitorul cesionar.

Între părți, în baza principiului *pacta sunt servanda* instituit de art. 1270 alin. (2) C. civ., contractul produce efecte depline. Însă, față de creditor, care este terț față de contractul dintre debitorul cedent și debitorul cesionar, acesta nu este opozabilă, conform principiilor relativității și opozabilității efectelor contractului.

Astfel, pentru ca preluarea datoriei să își producă efectul translativ, este necesar acordul creditorului, art. 1605 C. civ. stabilind că „preluarea datoriei convenită cu debitorul își va produce efectele numai dacă creditorul își dă acordul”. Odată obținut acordul creditorului, „noul debitor îl înlocuiește pe cel vechi” (art. 1600 C. civ.), sub rezerva celor prevăzute de art. 1601, care stabilește că „debitorul inițial nu este liberat prin preluarea datoriei, dacă se dovedește că noul debitor era insolubil la data când a preluat datoria, iar creditorul a consimțit la preluare, fără a cunoaște această împrejurare”.

Pentru a se putea obține consimțământul creditorului, *în condițiile în care acesta nu a fost acordat anticipat*, este necesară îndeplinirea formalității de comunicare a contractului de preluare a datoriei.

În doctrină au fost formulate mai multe opinii cu privire la natura juridică a comunicării contractului de preluare a datoriei. Astfel, pe de o parte, s-a considerat că aceasta reprezintă o ofertă de a contracta, prevederile Codului civil în materie aplicându-se în mod corespunzător. Pe de altă parte, a fost exprimată părerea potrivit căreia nu există identitate între comunicarea preluării datoriei și oferta de a contracta. Considerăm că nu trebuie înlăturată *de plano* ipoteza în care prevederile aplicabile ofertei de a contracta se vor aplica și în cazul preluării de datorie, atunci când prevederile speciale în materia preluării de datorie sunt insuficiente.

Ca urmare a comunicării preluării datoriei, este necesar și răspunsul creditorului cu privire la această operațiune. Potrivit art. 1606 alin. (2) C. civ., „creditorului nu i se poate cere acordul cât timp nu a primit comunicarea”, iar de la primirea acesteia, el se bucură de un termen rezonabil, stabilit de partea contractantă care face comunicarea sau, în lipsă, stabilit prin raportare la împrejurările concrete.

În ceea ce privește rezonabilitatea termenului la care face referire art. 1607 alin. (1) C. civ., considerăm că, având în vedere lipsa unor prevederi speciale în acest sens, pot fi avute în vedere cele ale art. 1193 alin. (1) C. civ. Astfel, termenul rezonabil este determinat astfel încât, după împrejurări, destinatarul comunicării să aibă timp să o primească, să o analizeze și să expedieze acordul sau refuzul său. De asemenea, considerăm că prevederile art. 1193 alin. (1) C. civ. sunt aplicabile și în situația în care partea care face comunicarea nu prevede un termen în care creditorul să își exprime punctul de vedere cu privire la preluarea datoriei (sau, în cazul în

care comunicarea este făcută de ambele părți contractante, în ipoteza în care niciuna dintre acestea nu prevede un termen).

A doua formă a preluării datoriei, care are loc prin contract încheiat între creditor și noul debitor, constă într-un contract încheiat între creditor și noul debitor, care preia datoriile vechiului debitor, consimțământul acestuia din urmă nefiind necesar pentru ca preluarea să își producă efectele.

Preluării datoriei prin contract încheiat între creditor și noul debitor îi sunt aplicabile dispozițiile cuprinse între art. 1599 și 1604 C. civ., nu și cele referitoare la preluarea de datorie prin contract încheiat cu debitorul (art. 1605 – 1608 C. civ.).

Secțiunea a cincea a capitolului este dedicată efectelor preluării datoriei, în funcție de felul acesteia.

Astfel, în cazul preluării datoriei prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar, am făcut distincția între efectele care se produc anterior acordului creditorului (sau în cazul refuzului acestuia) și cele care se produc ulterior acordului creditorului, astfel:

a) *Efectele preluării de datorie prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar anterior acordului creditorului sau în cazul refuzului acestuia*, unde am analizat raporturile care se stabilesc între părți și raporturile care se stabilesc între părți și debitor.

Cum am menționat, între părți contractul își va produce efectele în conformitate cu principiul *pacta sunt servanda*. Așadar, potrivit art. 1606 alin. (3) C. civ., „cât timp creditorul nu și-a dat acordul, contractanții pot modifica sau denunța contractul”.

Termenul „denunța” folosit de legiuitor poate fi considerat unul defectuos, având în vedere că poate fi interpretat a încălca principiul instituit prin art. 1270 alin. (2) C. civ., care stabilește că, „contractul se modifică sau încetează numai prin acordul părților ori din cauze autorizate de lege”. Așadar, considerăm că intenția legiuitorului în acest caz a fost aceea de a da posibilitatea părților de a înceta contractul prin acord exprimat în acest sens.

În ceea ce îl privește pe creditor, cât timp acesta nu și-a exprimat acordul cu privire la contractul de preluare a datoriei, operațiunea nu îi este opozabilă, debitorul inițial fiind în continuare obligat față de creditor.

b) *Efectele preluării de datorie prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar ulterior acordului creditorului*. Din interpretarea coroborată a art. 1600 și 1605 C. civ., principalul efect al preluării datoriei după acordul creditorului constă în înlocuirea vechiului debitor cu noul debitor, acesta din urmă liberându-l pe primul de obligația sa față de creditor.

Cu toate acestea, există două excepții în care efectul liberator nu se produce, astfel:

1. cazul în care părțile contractului de preluare a datoriei au stipulat ca debitorul cesionar să nu îl înlocuiască pe debitorul cedent;
2. cazul insolabilității debitorului cesionar.

În ceea ce privește accesoriile creanței, transferul datoriei din patrimoniul debitorului cedent în cel al debitorului cesionar nu afectează drepturile creditorului în legătură cu aceasta, preluarea sa făcând-se în starea în care se afla și înainte. Așadar, creditorul va beneficia în continuare, de exemplu, existența unei clauze penale stipulată în contractul încheiat cu debitorul inițial. Mai mult, creditorul poate exercita diverse acțiuni prin care să își protejeze creanța.

Referitor la garanțiile creanței, acestea nu sunt, în principiu, afectate de preluarea datoriei, ele menținându-se și după ce preluarea datoriei a avut loc.

În cazul preluării datoriei prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar, efectul translativ operează fără a fi condiționat de obținerea acordului vechiului debitor.

Și în această situație, liberarea vechiului debitor nu operează atunci când „noul debitor era insolubil la data când a preluat datoria, iar creditorul a consimțit la preluare, fără a cunoaște această împrejurare” (art. 1601 C. civ.).

La fel ca și în cazul primei forme a preluării de datorie, potrivit art. 1602 alin. (1) C. civ., „creditorul se poate prevala în contra noului debitor de toate drepturile pe care le are în legătură cu datoria preluată”.

Efectele prezentate în secțiunea dedicată efectelor preluării de datorie prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar referitoare la transmiterea creanței, garanțiile creanței și mijloace de apărare sunt aplicabile și în cazul acestei a doua formă, motiv pentru care nu au mai fost analizate în cuprinsul secțiunii pe care am dedicat-o efectelor preluării datoriei prin contract încheiat între debitorul cedent și debitorul cesionar.

În cadrul acestui capitol am analizat și ineficacitatea preluării datoriei, precum și modalitățile de realizare indirectă a acesteia.

În finalul capitolului am enumerat situațiile expres prevăzute de lege prin care preluarea datoriei se realizează de drept ca un accesoriu al transmiterii unui lucru.

Capitolul se încheie prin analiza preluării datoriei conform Principiilor UNIDROIT.

3.5 Capitolul V cuprinde analiza cesiunii de contract, instituție reglementată pentru prima oară de actualul Cod civil.

Astfel, o definiție legală a cesiunii contractului ne este oferită de art. 1315 C. civ., care stabilește că „o parte poate să își substituie un terț în raporturile născute dintr-un contract numai dacă prestațiile nu au fost încă integral executate, iar cealaltă parte consimte la aceasta”.

După cum rezultă din redactarea art. 1315 alin. (1) C. civ., în cadrul acestei operațiuni sunt implicate trei persoane:

- a) contractantul cedent sau cedentul, fiind acea persoană care își cedează poziția deținută în contractul inițial (contractul cedat);
- b) contractantul cesionar sau cesionarul, respectiv acea parte care se substituie în drepturile și obligațiile cedentului în contractul cedat;
- c) contractantul cedat sau cedatul, adică acea persoană a cărei poziție în cadrul contractului cedat nu se schimbă ca urmare a cesiunii contractului.

Cesiunea de contract se poate realiza:

- a) cu titlu principal, sub forma unor convenții între părțile menționate;
- b) cu titlu accesoriu, ca urmare a înstrăinării unui bun care face obiectul unui contract;
- c) prin exprimarea unui drept recunoscut de lege, cum este cazul dreptului de preempțiune;
- d) pe cale convențională, prin intermediul acordului bilateral sau plurilateral;
- e) pe cale legală, atunci când este expres prevăzută de lege.

Secțiunea a cincea a capitolului dedicat cesiunii de contract analizează condițiile de validitate ale acesteia, în timp ce secțiunea a șasea cuprinde referiri cu privire la condițiile de efectivitate.

În ceea ce privește efectele cesiunii de contract, lucrarea distinge între efectele anterioare consimțământului contractantului cedat și cele ulterioare acestuia.

Cesiunea legală de contract este acea modalitate de transmitere a unui contract prin efectul legii. Dintre cesiunile legale de contract, amintim:

- a) cazul contractului de locațiune opozabil dobânditorului dacă părțile nu stipulat înstrăinarea bunului ca fiind cauză de încetare a contractului și au fost îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru opozabilitate;
- b) cazul dobânditorului unui bun asigurat;
- c) prin exercitarea dreptului de preempțiune reglementat de art. 1733 C. civ.

Ultima secțiune cuprinde referiri la cesiunea de contract în reglementarea Principiilor UNIDROIT.

4. **Titlul IV al lucrării este dedicat modului de transformare a obligațiilor, respectiv novația.**

Novația poate fi definită ca fiind acel contract prin care părțile raportului juridic de obligații sting obligația existentă și o înlocuiesc cu o obligație nouă.

În ceea ce privește tipurile novației:

a) art. 1609 alin. (1) C. civ. reprezintă novația obiectivă, având în vedere că „are loc atunci când debitorul contractează față de creditor o obligație nouă, care înlocuiește și stinge obligația inițială”;

b) art. 1609 alin. (2) și (3) C. civ. reprezintă novația subiectivă, având în vedere că se produce, pe de o parte, „atunci când un debitor nou îl înlocuiește pe cel inițial, care este liberat de creditor, stingându-se astfel obligația inițială. În acest caz, novația poate opera fără consimțământul debitorului inițial” și, pe de altă parte, „atunci când, ca efect al unui contract nou, un alt creditor este substituit celui inițial, față de care debitorul este liberat, stingându-se astfel obligația veche”.

Specific primului tip de novație este faptul că se schimbă obiectul sau cauza raportului juridic de obligații, părțile fiind în continuare aceleași. În cazul novației prin schimbarea obiectului obligației, în cuprinsul lucrării am oferit, pornind de la cele reținute de Înalta Curte de Casație și Justiție, *un punct de vedere critic cu privire la o eventuală novație prin schimbare de obiect în cazul transformării obligației dintr-o obligație pură și simplă într-o obligație alternativă*.

Novația prin schimbare de debitor are loc „atunci când un debitor nou îl înlocuiește pe cel inițial, care este liberat de creditor, stingându-se astfel obligația inițială” [art. 1609 alin. (2) teza I].

Vorbim, astfel, de novație prin schimbarea debitorului inițial cu un nou debitor, obiectul obligației și creditorul rămânând aceiași.

Novația prin schimbare de debitor operează fără a fi necesar consimțământul debitorului inițial, conform art. 1609 alin. (2) teza a II-a („În acest caz, novația poate opera fără consimțământul debitorului inițial”). De asemenea, ca urmare a novației prin schimbare de debitor, debitorul inițial va fi liberat, datorita acestuia stingându-se.

Această formă de novație nu mai este de actualitate ca urmare a reglementării exprese a cesiunii de contract și a preluării de datorie.

Novăția prin schimbare de creditor presupune înlocuirea creditorului inițial cu un nou creditor, debitorul fiind liberat de vechiul creditor ca urmare a obligației pe care și-o asumă față de noul creditor.

Novăția prin schimbarea creditorului este o operațiune juridică ce reclamă, în mod obligatoriu, existența consimțământului din partea tuturor persoanelor implicate: debitor, noul creditor și creditorul inițial. Dacă existența acordului de voințe dintre debitor și noul creditor este esențial pentru ca novăția să aibă loc, consimțământul creditorului inițial este necesar în vedere liberării fostului său debitor. Consimțământ poate fi exprimat de creditorul inițial prin participarea la încheierea convenției de novăție sau printr-un act diferit de convenție, adus la cunoștința debitorului și noului creditor.

Referitor la *condițiile novăției*, contractul de novăție trebuie să fie încheiat în forma cerută de lege pentru încheierea valabilă a contractului inițial. De exemplu, în cazul în care obligația ce face obiectul novăției a luat naștere dintr-un contract pentru care legea impune o anumită formă *ad validitatem*, contractul de novăție trebuie să îmbrace aceeași formă.

Suplimentar, novăția trebuie să îndeplinească și următoarele condiții speciale:

- a) existența unei obligații vechi care urmează a fi stinsă;
- b) nașterea valabilă a unei obligații noi;
- c) noua obligație să conțină un element nou față de vechea obligație;
- d) intenția expresă a părților de a nova.

Efectele novăției sunt analizate în secțiunea a patra și sunt: stingerea obligației vechi (efectul extinctiv al novăției) și nașterea unei obligații noi (efectul generator al obligației).

Producerea simultană a acestor două efecte generează o serie de consecințe cu privire la garanțiile (și accesoriile creanței inițiale), raporturile dintre debitorii solidari și fideiusori, precum și cu privire la creditorii solidari și mijloacele de apărare.

În ceea ce privește garanțiile creanței inițiale, ne-a atras atenția art. 1611 alin. (2) C. civ. stabilește că „în cazul novăției prin schimbarea debitorului, ipotecile legate de creanța inițială nu subzistă asupra bunurilor debitorului inițial fără consimțământul acestuia din urmă și nici nu se strămută asupra bunurilor noului debitor fără acordul său”.

Textul de lege ni se pare firesc având în vedere că novăția are un caracter liberator în privința debitorului inițial, efect care nu s-ar mai produce dacă ipotecile ar fi menținute asupra bunurilor sale.

În ceea ce privește situația noului debitor, consimțământul acestuia este necesar pentru ca ipotecile care garantau obligația inițială, care se stinge, să poată fi strămutate asupra bunurilor sale. *Suntem de părere că termenul „strămută” folosit de legiuitor nu este în concordanță cu efectele pe care le produce novația, în special cu efectul extinctiv.*

Susținem acest lucru pornind de la prevederile art. 2344 C. civ., care stabilesc că ipoteca, prin natura ei, este accesorie și „subzistă cât timp există obligația pe care o garantează”.

5. **Capitolul V al lucrării** cuprinde o scurtă analiză a modalităților de transmisiune și transformare a obligațiilor astfel cum acestea sunt reglementate în sistemele de drept din alte țări.

Lucrarea se încheie cu concluzii și propuneri de lege ferenda.